

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj: Egész évre 4 frt. Félévre 2 „ Negyedévre 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.</p>	<p>Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.</p>
---	---	---

Püspök Urunk ő Nagyméltóságának az 1891 szept. 22-én tartott statusgyűlési megnyitó beszéde.

Mélyen tisztelt Statusgyűlés!

Megengedte az imálandó isteni gondviselés, hogy az idei Statusgyűlés megnyitására és vezetésére a kolozsvári tekintélyes kath. hitközségben megjelenhessek.

Mínthogy ezen időtájban ő cs. és ap. kir. Felsége Beszterceze vidékét legmagasabb látogatása örömeiben részesíteni méltóztatott, megragadtam a kedvező alkalmat, hogy az erdélyi papság és a kath. status képviselőinek alattvalói hódolatát legmélyebb tisztelettel bemutassam, mire ő cs. és ap. kir. Felségekövetkezőleg válaszolt: „Az erdélyi kath. egyházmegyei papság és status hagyományos ragaszkodásának ez újabb biztosítását örömmel és a legszívélyesebb köszönettel veszem tudomásul. Legyenek önök ezentúl is hűvek körében a valláserkölesiség buzgó terjesztői s az Ég bő áldásáért esdve ez irányban való működésükre biztosíthatom önöket változhatlan királyi kegyelmemről.“

Midőn a legfelsőbb nyilatkozatot örömmel hozom a mélyen tisztelt Statusgyűlés szíves tudomására, visszaemlékezve Ő Felségének a r. kath. státus 1887-iki hódolatteljes tisztelgésére adott azon örökbeesü szavaira, melyekkel autonomiánkat „ősi intézmény“-nek nevezte, megragadom ez alkalmat annak kijelentésére, hogy mi ezen ősi intézményhez szívünk egész odaadásával ragaszkodni és azt bárhonnán jövő támadások ellenében megvédni kötelességünknek fogjuk tartani. Mert habár a katolicizmus nem követelő, nem is akar jogkörén túl terjeszkedni, de konzervatív természeténél fogva törvényes jogaihoz szívósan ragaszkodva, meg nem engedheti, hogy autonóm jogai megesorbittassanak.

Különösen áll ez katolikus középiskoláinkra nézve, melyek mióta fennállanak, katolikusok vol-

tak vezetésükben, tanáraik alkalmazásában, fegyelmi ügyeikben, egész nivoltukban, miként azt határozottan kitünteti az a memorandum, melyet az erdélyi r. kath. statusgyűlés 1885. szeptember 25-én Gyulafehérvárt tartott üléséből a m. képviselőházhoz intézett s melynek minden betűjét most is fentartjuk.

Fentartjuk, mert miként egykori nagynevű püspökünk és jótevőnk dr. Haynald Lajos, kinek emlékét a hálának soha meg szűnő érzetével kísérendjük, 1860. decz. 26-án gr. Mikó Imre akkori erdélyi kormányzéki elnökhöz intézett hivatalos előterjesztésében íá:

„Bölesen tudva van Nagyméltóságod előtt a valások önkormányzati jogát biztosító törvények: legféltékenyebb kincsét képezte az a különböző vallásfelekezeteknek, mert mindnyájan az autonómiában keresték és találták fel szabad és békés fejlődésüknek tényezőjét és biztosítását.“

Én e nagynevű biboros-érek nyilatkozatát ragyogó főpásztori munkásságának szebb emlékei közé sorolom, annál is inkább, mert ugyanazon előterjesztésében is nyíltan kimondotta azt, hogy „e kérésnek indoka semmi más, mint az a jogos törekvés, hogy a törvények érvényesítése által a kath. egyháznak autonómiáját, miként azt a más vallásfelekezetiek maguk érdekében érvényre juttatni jogosan törekednek, főpásztori kötelességéből kifolyólag biztosítsa.“

Legyenek az idézett sorok lelkesítő buzdtás reám és a Status minden egyes tagjára nézve, hogy autonómiánk, ez ősi intézményhez híven ragaszkodjunk és azt szentül megőrizni törekedjünk!

Szent kötelességet teljesítek még, midőn az Urban elhunyt hilibi Gál János m. k. nyugalmazott kuriai bíróról hálás kegyelettel megemlékezem. Ő az ősi intézménynek szóval és tettel egyik legbuzgóbb híve volt. A kath. alapok, a káptalani javadal-

mazás, az árvaházi dotációnak visszaszerzése és biztosítása ügyében tett eredményes fáradozásai által éreznél maradandóbb emléket biztosított számára. Buzgó kath. érzülete tiszteletre méltó volt mindenkor és én, ki emlékéit teljes szívből áldom, kérem a jó Istent, hogy adja meg hű szolgájának az égi jutalmat.

Az 1891. Statusgyűlést, világi elnök ur ő méltóságának nevében is megnyitottnak nyilvánítom.

Az erdélyi róm. kath. Statusgyűlés.

(Tartott f. évi szeptember 22-én.)

A gyűlést ünnepélyes Veni Sancte előzte meg. Az ünnepélyes isteni tiszteletet Püspök Urunk ő nagyméltósága végezte, teljes disztingúcióval vonulván be a plebánia-lakból a főtéri templomba. A nagy templom teljesen tömve volt újatatos hívekkel. A statusgyűlés jelen voltjai is teljes számban jelentek meg a templomban a r. k. gymnasium növendékei és a leányiskolával együtt. Az isteni tisztelet után $\frac{3}{4}$ 10 órakor a statusgyűlés tagjai a gymnasium dísztermébe vonultak. Kör-elnök Cseh Lajos lett, ki a Nagyméltóságn egyházi elnöknek a gyűlésre való meghívására felkérte Möller és Kovács Ferencz apátokat, Farkas Lajos és Dörgö Albert statusgyűlési tagokat. Pár percz múlva a Püspök ur is megjelent a küldöttség élén a jelenvoltak harsány éljenzése mellett. A gyűlésen Püspök Urunk és Br. Jósika Samu elnököltek. Ezután a gyűlést Püspök Urunk megnyitá.¹⁾

A szükséges választások megejtésére ezután szavazatszedőkül egyházi elnök ur Bálint Károlyt, dr. Tódor Józsefet, Jung Cseke Lajost, Gál Domokost, Betegh Ferenczet és Soó Gáspárt ajánlja. A gyűlés az ajánlatot elfogadja.

Elnökök elfoglalván helyeiket, dr. Tódor József felolvassa a verifikáló bizottság jelentését, mely szerint a meghívott 231 statusgyűlési képviselő (68 egyházi, 166 világi) közül megjelent 98 és pedig 37 egyházi, 61 világi: Hegedűs Ferencz p. ú. igazg., Sándor László, Csiki János plb., gr. Kornis Viktor, Török Antal, Török Bálint, Groisz Jakab, Bereczely Jenő k. táblai elnök, Lönhart Frigyes, Lörincz Ferencz plb. Veisz József plb., Gergely Ignác, Pál Antal, Dániel Márton képv., Takó János plb., Karácson Márton, Péter József, Bálint Károly, Möller Ede, Csányi Ferencz táblabíró, Roszkozny Elek, András József plb., Bándi Vazul, Wittmann Agost, Boeskor Mihály, Bakk Endre, Blaska Ubáld, Ferencz Károly plb., Lukács Béla, Kádebbő Oszkár ügyvéd, Rancz János, Csákány Adeodát, Kapeza Gyula főszbíró, Török Albert, Soó Gáspár, Molnár János, Konez István, Vincze István, Koródi Endre, dr. Tódor József, Jung Cseke Lajos, Murányi Kálmán, dr. Mohai Sándor, Sigmund Dezső, Br. Jósika Lajos, br. Jósika Sámuel, Butyka Sándor, dr. Szamosi János, Veszely Károly, Groisz Gusztáv, Dörgö Albert, dr. Concha Győző, Bíró Béla, Tamásy Aron, Züllich István, dr. Farkas Lajos, dr. Szentkirályi Kálmán, Haller Rezső, Támási Sándor, P. Simon Jenő, Imets F. Jákó, Pötsa József, Heppes Miklós, Albach Géza, Cseh Lajos, Balogh János, Betegh Ferencz,

Török Bertalan, Avéd Jákó, Sántha János, Vass Albert, Piacsintár Dávid polgm., Szentkirályi Lajos táblabíró, Agoston Lajos, Paal Gyula, Miksa Imre, Lukács László, Páskó Antal Szongott Kristóf, Bárany Lukács Csiky Viktor, Sándor János dr. Kein Adolf, dr. Haller Károly, báró Bálint József, Györfly Gyula, Szabó József, Hil. Gál Domokos, Molnár Antal, Tholnay Reginald, Sperker Ferencz, dr. Antal Manó, Szabó Gyula, Boros Elek, dr. Vajna Gábor, Bogdán Arthur, gr. Béli Akos, br. Rudnyánszky Béla, Kovács János, Dániel Ferencz, Simai Gergely, Pál István, Kovács Ferencz, Salzbauer János, Dániel Joachim, Veres Lajos, Markovich Jakab, dr. Vajda Gyula, Korbuly Bogdán, dr. Pap Samu. — Püspök Urunk jegyzőkül Veszely és a távollevő Finály helyett Dr. Szamosy urakat ajánlja.

Pötsa József indítványozza, hogy a statusgyűlés első határozata egy az ő szentségéhez távirati uton küldendő hódolati felirat legyen.

A statusgyűlés az indítványt elfogadta s dr. Szamosy jegyző felolvasta a pápához küldendő távirat szövegét, mely a következő:

Eminentissimo Cardinali Status Secretario Romae. Fideles dioecesis Transilvaniae tam ecclesiasticae quam saeculares ab episcopo, quemadmodum quotannis fieri solet, ad tractanda negotia ecclesiastica — politica et scholastica Claudiopolim convocati, postquam sacris rite celebratis Spiritum Sanctum invocaverunt, ut de rebus gravissimis salutari-busque consultiis adsit, ante omnia in testimonium devotionis filialis amorisque fidissimi erga Sanctitatem Suam, quoque maiore cum successu laborare poterint, adeunt Suae Sanctitatis excelsum thronum orantes ut eisdem Benedictio-nem Apostolicam gratiosissime largiri dignetur. Franciscus Lönhart Episcopus Transilvaniae.

E sürgönyre Rampolla bíboros államtitkár ő szentsége nevében következőleg válaszol:

Reverendissimo Domino Lönhart episcopo
Transylvaniensi Kolozsvár.

Filialis amoris atque obsequii testimonium a fidelibus Transylvaniae dioecesis sive ecclesiasticis sive saecularibus istic congregatis exoptum libenti gratoque animo summus Pontifex excipiens optatam ipsi apostolicam benedictionem peramanter impertit. Card. Rampolla.

Dr. Molnár Antal orsz.-gyűl. képviselő indítványozta, hogy azon lelkes szavakra, melyeket a Püspök ur megnyitójában mondott, visszhangul a közgyűlés adjon jegyzőkönyvileg kifejezést annak, hogy a Püspök ur amaz elvei, melyeket az egyház autonómiájára nézve elmondott, az egész gyűlés elvei, s ezek hangsúlyozásáért köszönetet mondanak. Az indítvány lelkesedéssel elfogadtatt.

Dr. Török A. kitérőtlenül kéri magát a 15-ös bizottságból s marad csak az igazgató tanács tagjai között.

Ezután kezdetét veszi a 15-ös bizottság az igazgató-tanács évi jelentésére vonatkozó véleményezésének tárgyalása. Az első pontok a VI-ig megjegyzés nélkül fogadtattak el.

Györfly Gyula orsz. gyűl. képviselő szólal fel először a kepemegváltás kérdésében, s javasolja, hogy a kepemegváltás a status által vitessék keresztül hitelműveletek útján, a költségeket azonban az egyes községek fizessék, mint járadékot.

1) A megnyitó beszédet, melynek több helyét óriási éljenzés és magas lelkesedés követte, mai számunk vezérezikk gyanánt hozza.

Pötsa József főispán az állam általi megváltást ajánlja a székelyföldre nézve és ez ügyben felirni öhaját a képviselőházhoz.

Kovács Ferencz apát-plebános osztja nézetét Pötsával s hosszabb lendületes beszédében történeti előzmények után kifejti, hogy a kepe a székelyföldön az, a mi volt a dézma. A Győrffy indítványát, mint ily modern intézményt nem tartja mindenhol kivihetőnek s így elfogadhatónak sem. Szól egy más eszközről is a magtárak beállításáról, ha már az állam segítségére nem számíthatni.

Dr. Török A. a Győrffy által ajánlott módozatnak a tervezetek közé való bevonását pártolja s bevonni kívánna azt a kérdést, hogy van-e jogezüm pozitív követelésekkel felépíteni az állammal szemben. A Pötsa indítványát nem fogadja el, mert a kormányt pozitív módon ki nem fejtett jogi követelés hiányában felhívni nem célt hoz vezető eszköz.

Züllich István ajánlja, hogy az igazgató-tanács a magas kormányhoz folyamodjék. A hitelműveletet jogosultnak nem tartja, — legföllebb, ha a községek figyelmeztetnek.

Betegh Ferencz a Pötsa indítványát nem pártolja. Meg kell kísérteni, hogy a kepe a Status alapjából váltassék meg. Előnyösnek sem tartja a kormánytól való segílyt, mert a nép később más oldalról állana az állammal szemben kötelezettség alatt. Ragaszkodik Győrffy indítványához. Állami kárpótlásban gyakorlati előnyt nem lát.

Sándor János alispán a hitelműveletet éppen nem tartja gyakorlatinak, sem teljesnek a hitelművelet általi megváltást. Nem látja át a célt, ami a járadék és a tőkét illeti. A Győrffy javaslatának több hátrányát igyekezvén kimutatni, helytelennek tartja járadékot járadékkal helyettesíteni. Ajánlja a 15-ös bizottság javaslatát elfogadásra.

Br. Jósika Samu világi elnök az igazgatótanács javaslatának elfogadását ajánlja úgy, amint ez az évi jelentés VI. pontjában foglaltatik.

Csikí Viktor a Pötsa által beterjesztett indítványt tartja elfogadandónak.

Győrffy Gyula újölag felszólalt indítványa mellett; védi és fentartja indítványát, reflektálva a Sándor János által mondottakra. Hangsúlyozza, hogy őt ez ügybe szólásra amaz óriási calamitas átérzése vezette, mely alatt a nép gömved. Sándor János felfogását helyteleníti. Hiszen kiki járadék terhet esinál, ha tőkét akar esinálni. Az egész tőkegyűjtés járadék esinálást tételez föl. Ha nem akarunk egy állandó fix tőkét esinálni, mire értsük a megváltást. Helyteleníti a magtárak beállítására vonatkozó javaslatot is. Kovács apát azon megjegyzésére, hogy a hitelművelet modern intézmény, megjegyzi, hogy a magtár beállítás régi ugyan, mint uszora, de végül is csak modern intézmény zsidó felfogással vegyítve. A szőlődézsma váltásra is reflektált. — ezt visszafizeti a nép mint alapot. Egy a szőlő dézsma váltás analogiájára alapított váltásgot el nem fogadhatónak tart. A kepet a párbérhez s nem a dézsmához hasonlítja. Ezek szerint sem a Pötsa, sem a Kovács, sem a Sándor János indítványát el nem fogadja, sőt azt a módozatot, melyet Pötsa ajánl, még komolyan tárgyalhatónak sem tartja, mert hisz hol erre az országos alap.

Dr. Mohay Sándor ismételtlen a mellett szólal fel, hogy még felterjesztés esetén is az igazgatótanács bizassék még a kepeügy tanulmányozásával, s ne tétessék az ügy a kérés sorsától függővé.

Pötsa József kijelenti, hogy indítványát csak úgy tartja fönn, ha egyhangulag elfogadatik.

Püspök urunk felszólítja a státusgyűlés tagjait, hajlandók-e elfogadni a Győrffy indítványát, mire a többség azt elvben elfogadja, s utasítja az igazgatótanácsot ez ügy módozatainak bővebb tanulmányozására.

A kepeügy után az uradalmakról szóló jelentés tárgyalására tért át a gyűlés.

Itt *Gál Domokos* tesz javaslatot a raduóthi uradalom gazdatiszjei létszámának és viszonyainak változására. Ő ugyanis a raduóthi uradalomhoz egy actualis ispánt kér. *Pál* előadta ezt a kiadás többletének fölösleges emelésére való tekintettel mellőzni kívánja. E kérdéshez szólak még dr. *Mohay, Bíró Béla*; *Gál* indítványa azonban elvetetett.

Dr. Mohay Sándor ez ügygyel kapcsolatosan felemlíti, hogy az annak idején volt raduóthi jószágigazgatót oly gazdálkodás miatt mentették fel hivatala alól, melynél jobbat most sem lenet felmutatni.

A gymnasiumok ügyeinek tárgyalása következtet, hol az évi jelentés XVIII-ra dr. *Groisz Gusztáv* erélyes hangon reflektált. E pont a nem katolikus növendékeknek a katolikus iskolák épületében való vallástanítására vonatkozik. A miniszter 1890. évi december hó 11-én 51730 sz. a. elrendelte, hogy a katolikus iskolákban a más vallás tanítására is hely adassék. Groisz a jelentésben is közzé tett rendelet kifejezéseinek használatában sértést lát az autonómiával szemben. Ez ki is fejtett a feliratban, de tagadó válasz jött le. E tagadó válaszra reflektal Groisz s mulhatatlanul szükségesnek látja, hogy a miniszterhez felirjanak s kifejezzék a feliratban, hogy mintán a status a miniszterrel magáról nem tételezi fel, hogy a statusnak a minisztertől és a törvény által elismert jogait ő maga kétségbe vonta volna, utasítsa a miniszterium közegeit, hogy a törvényben elismert jogokat tiszteletben tartsák.

Az indítvány általános éljenzés- és helyesléssel fogadott el, s a sértő kifejezések jegyzőkönyvileg utasítottak vissza.

Jósika báró jelenti, hogy a sérelmi bizottság jelentését azon oknál fogva, mert e tárgyban a miniszterrel még folyónak a tárgyalások, nem terjesztheti elő s így erre nézve a további tanácskozásokat most el kell halasztani. — Erre abban állapotok meg, hogy a sérelmi főbb pontok külön ülés tárgyat fogják képezni.

Az alapítványi ösztöndíjak kérdése került felszínre, ha a tanuló megtarthatja-e „elégéses“ osztályzattal ösztöndíját. Erre nézve a 15-ös bizottság jelentése elfogadott. E tárgyban szólanak Karácsony Márton, dr. Mohay S., Gaál D., Győrffy Gy., Szamosy J., Pál I., Haller Károly.

Br. Jósika S. indítványozza, hogy szavazzon a statusgyűlés Püspök urunknak jegyzőkönyvi köszönetet a népiszkolák segílyezésére ez évben adott 14,360 frtért. Ez indítvány harsány éljenzések között fogadott el. Ezzel az igazgatótanács jelentése is véget ért.

Ámbár az igazgató tanács jelentése befejeztetett, előadja adott be ügyeket tárgyalásra.

Ezen ügyek között említjük a földhitelintézet ügyét, melyre vonatkozólag annak idejében Ugron Gábor indítványt tett. Dr. *Mohay* jelenti hogy Ugron ez indítványát visszavonta s így ez ügy elé nem vétetett.

Egy másik ügy a gyulafehérvári, udvarhelyi és brassói tanári karok kérése, mely az évi fizetés 3 havi részének temetési költség gyanánt való kiadására vonatkozott.

A harmadik a jegenyei fürdő megvétele, melyre nézve minthogy Hermann Antal ajánlatában, hogy 40.000 frtért megvevén, biztosítást az igazgató tanács nem látott, az ajánlat nem tárgyalatott.

A püspök ur indítványára dr. Mohay Sándor előadónak és a jegyzőknek a statusgyűlés köszönetet mond munkásságukért.

A délutáni ülés 6 órakor vette kezdetét.

A szavazatszedő bizottság elnöke Bálint Károly jelenti a szavazás eredményét, mely szerint az igazgatótanácsba a következők választottak be:

Egyházi elnök Lönhárt Ferencz erdélyi püspök; világi elnök br. Jósika Samu, alelnök Züllieh István. Igazgató tanácsosok az egyházi rendből Dr. Barts Ferencz, Gergely Ignác, Möller Ede, Bálinth Károly, Kovács Ferencz, Bíró Béla, Veszely Károly, Fábián Sándor. A világi rendből: Dr. Groisz Gusztáv, Ugron Gábor, dr. Györfly Gyula, dr. Csiky Viktor, br. Szentkereszty György, Züllieh István, Szabó József, Mikó Bálint, dr. Finál Henrik, Novák Ferencz, gr. Bély Akos, gr. Eszterházy János, Pótsa József, Dorgó Albert, dr. Török Albert, Cseh Lajos. Előadó Pál István, tiszteletbeli előadó: Farkas Lajos, tiszteletbeli titkár: dr. Szamosi János.

A sérelmi bizottság Mikó Bálint, br. Apor Gábor, Tamási Sándor, Tamási Aron és Bíró Béla által egészítettett ki. — A gyűlés nagy tetszéssel és odaadó figyelemmel hallgatta a sérelmi bizottság memorandumát, melyet dr. Mohay Sándor olvasott föl.

A memorandum minden tekintetben érdekes volt; úgy hogy annak szerzője elismérést érdemel. A memorandum felolvasása után *Molnár Antal* orsz. képviselő az autonomia helyes szellemét látva abban, indítványozza, hogy a statusgyűlés azt egész terjedelmében jegye magáévé.

Györfly Gyula igen szépen fejtegeti, hogy a kultusz miniszter a status autonomiai jogait hogyan akarja megnyírni. Szól arról is, hogy a legfőbb kegyuri jogokban a Felsőleges urnak s nem a kormánynak van joga a törvények értelmében. A Molnár indítványát kiegészíti azon óhajával, hogy a statusgyűlés segítse a Királyhágon tulleő r. k. egyházakat is hasonló jogok kivívásához.

Györfly Gyula ezen indítványát Groisz Gusztáv és Csiki Viktorral szemben is védi. Minthogy azonban ő indítványát fentartani csakis azon esetben akarja, ha azt az egész status-gyűlés magáévé teszi, indítványát mások ellenszólása miatt visszavonja. Így történt, hogy a statusgyűlés a Molnár indítványát fogadta el.

A jegyzőkönyv hitelesítésére kiküldetett: Bíró Béla, Csiki Viktor és Dorgó Albert.

Az igazoló bizottság tagjai, Seethal Ferencz, Jung Cseke Lajos, Soó Gáspár, dr. Tódor József és Török Bertalan.

A közgyűlés ezzel véget érven, püspök urunkat lelkes éljenzés kísérte még a lyceum folyosóin is.

Plató psychológiája.

(Folyt.)

Ha a léleknek valódi lényegét akarjuk megismerni, Plató szerint¹⁾ a lelket nem úgy kell tekinteni, amint most a testtel való összeköttetés állapotában tűnik elénkbe; hiszen ezen földi életbe való lépése által — hasonlóan Glaukos tengeri istenhez alig ismerhető fel, annyira el van eredeti, tiszta alakja torzítva. A léleknek eredeti lényege a testtel való egyesülése következtében eltorzult, idegen alkatrészek — kagylók és salak gyanánt rakódtak reá; már pedig ezen idegen járulékokat okvetlenül el kell távolítanunk, ha a lélek lényegét megállapítani szándékozunk. A lelket az érzékes tengeréből mintegy ki kell emelni, hogy tisztaságában s a maga eredeti állapotában láthassuk. Mindez pedig az általtörténi, ha figyelmünket a léleknek a bölcsesség utáni törekvésére irányozzuk.²⁾ Csakis ekkor fogjuk valódi lényegét felismerni, mint a mely rokon az istenivel, a halhatatlannal és örökkévalóval s így aztán azt is meg fogjuk állapíthatni, vajjon lényege többalkatu vagy pedig egyszerű.

A mondottakban az egész platonikus psychologia mintegy dióhéjban, in nuce ki van fejezve: ez t. i., 1) hogy az emberi lélek a testtel semmi lényeges, eredeti összefüggésben nem áll, mert hiszen a testbe való költözte előtt is létezett, 2) hogy a lélek a testtel való összeköttetése által részben átalakult és 3) hogy lényegét tekintve a testből való eltávolítása után is főn fog maradni — s tulajdonképpen ebben keresendő a valódi lényege.

A következőkben tehát ezen három főbb pont fogja megbeszélésünk tárgyát képezni: a) az emberi lélek a testbe való költözte előtti, b) a testtel való összeköttetés — és c) a testből való eltávolította utáni állapotában.

— a) A lélek praëxistenciája.

A léleknek praëxistenciája már önkényt következik azon általános fogalomból, melyet Plató annak lényegéről megállapít. Plató a Phaidrosban előforduló mythost azon megjegyzéssel vezeti be, hogy mindenekelőtt a léleknek ép úgy az isteni, mint pedig az emberi léleknek természetével tisztában kell lennünk. A lélek — mondja ő — halhatatlan, mert annak fogalma és lényege *ούσις τε καί λόγος* abban áll, hogy önmozgás, azaz önmagában és önmaga által való mozgás. A mi önmagát mozgatja, az a mozgásnak princípiuma és mint ilyen örökkévaló, azaz nem csak vég-, de kezdetnélküli is, mert a princípiumból kell minden létezőnek keletkeznie; de magának a princípiumnak nem szabad eredetét másból vennie, mivel akkor megszűnnék princípium lenni.³⁾

Ime, ezen meghatározás adja meg Plátónak az ő dualistikus fölfogásához s a test és lélek közötti éles megkülönböztetéshez a kiinduló pontot; mert test az, a mi más valami kívülről hoz mozgásba, — lélek pedig az, a mi önmagában és önmaga által bírja mozgását.⁴⁾

Ugyanezen definitióval találkozunk a „Törvények“ X. könyvében is, a hol Plató a széles körben elterjedt atheismusról szól, a melynek forrását és előfeltételét a materialismusban látja, mivel a materialistikus nézet a lélek lényegét nem

1) Republ. X. 611. C.

2) U. o.

3) Phaidr. 245. C.

4) U. o. E.

ismerve a testi világot, és nem a lelket tartá elsőbnek és korábbiak.¹⁾

Plátó most, hogy a materialismust megezáfolja — a mozgásból, mint kétségbe nem vonható tényből indul ki. A mozgásnak azon tíz neme közül, melyeket felállít, a léleknek lényegére vonatkozólag ezen kettő bír a legnagyobb fontossággal: azon mozgás t. i. mely mást mozgat ugyan, de őt magát is más mozgatja és azon mozgás, a mely önmagát is, és mást is mozgásba hoz. Amaz a mozgás princípiumát önmagán kívül, emez önmagában bírja; s épen ezért ezen utóbbi mozgás a legkiválóbb és legelső mozgás, mivel minden más mozgásnak és változásnak oka. Mindebből az következik, hogy a lélek, mint a testet mozgó és uraló princípium előbbi, mint a test.²⁾

A léleknek ezen általános difinitiójából, hogy t. i. az önmozgásnak ereje, Plátó helyesen következtet kezdetnélküliségére, a testtől való lényeges különbségére s így tehát testnélküli praëxistenciájára.

(Folyt. köv.)

A görög-római ruházatokról.

A női ruhákról.

— Folytatás. —

2) Stola. Jellemző viselete a római matrónáknak, mint a toga a férfiaknak.³⁾

Egy hosszú tunica volt néha hosszú, néha kurta ujjal, melyet a kar felső részén egy csatt tartott össze. Mindenesetre egy indumentum, melyet a tunica intima fölött viseltek s két övvel volt a testhez szorítva, egyikkel a mell alatt, másikkal a csipő felett úgy, hogy a két öv között számos egyenetlen ráncz keletkezett.

Sokban nem különbözött a stola a tunicától. Egyetlen megkülönböztetésül szolgált az instita, mely az öv alá volt varva (subsuta. Hor. Sat. I. 2. 29.), mely a földig érve, hátul huzódott úgy, hogy midőn lépett, bokáit fedte (medius pedes s épen azért instita longának nevezték⁴⁾. Horatius azonban talusnak.

Stolának nevezték még a palla cytharoeidicát is, mivel ennek is az alja földig ért, mint az institának s a mai reverendához hasonlítható.

Papok is használták a későbbi időben.

A stola az erényesség jelképe volt, innen ez a kifejezés „pudor stolatus”⁵⁾.

Bukott, erénytelen nők a stolát nem viselhették.

3) Indusium vagy intusium egy indutushoz tartozó női öltöny, melyet a subacula felett hordtak kurta ujjakkal.

Egyszerűbben mondva egy vászomból készült felső ruhavagys szoknya.

4. Strophium (στροφίον). Egy öv, melylyel a kifejlett nők mellüket védték.

Nem a testen, illetőleg a bőrön hordták közvetlenül, mint a mamillarét, hanem a tunicula felett, mely Turpilius egy helyéből világosan kitetszik: Inter vias cecidit mihi in felix, inter tuniculam et strophium collocaveram.

A strophiumot a mell védőjéül esakis azon nők használták, kiknek foglalkozása megkívánta.

Tehát nem volt általánosan elterjedve.

5. Mamillare (ἀπὸ μαστοῦ). Egy öv, melylyel a nők keblökét szoritották fel, s rendszeren csak azok viselték, kiknél ez a testrészt nagyon is kidomborodott, elhízott vala; ilyen volt a híres szépségű Sophonisbe.

Az epidermisén viselték a tunicula alatt s lágy bőrből készült¹⁾.

Mondhatnám, a mai midernek felelt meg, melynek célja karesuvá tenni a termetet és amannak feltartása által az egész felső testrésznek szabályos alakot adni.

6) Cingulum (ζώνη) egy szalag, melylyel a nők a tunicát a mell alatt összekötötték, hogy az szorosan a testhez álljon.

Aurea subnectens exsertae cingula mammae²⁾.

A férfiak szintén a csipőnél kötötték össze s vele a tunicát munkánál felszorították, hogy könnyebben mozoghassanak. Ennek a neve ζωστήρ (öví).

A fiatal lányok alább, csaknem a csipőnél viselték a cingulumot s ennek neve ζώνη (öví, zonam solvere férjhez menni), azt az övet pedig, melyet alább hordtak, mint a tainiát, fennebb, mint a zónét: hívják cestusnak (ζεστής).

Cingulumnak hívták végre azt az övet is, melyet a katonák viseltek érezből, aranyból vagy bőrből készítve.³⁾

7. Succingulum (ὕποζώνιον) egy oly öv, melylyel a tunicát felhuzva, a bordák alatt a rekesz ezombnál átkötötték, hogy munka közben szabadabban mozoghassanak. Így van festve Diána is.⁴⁾

Egy hordták a rabszolgák, kik az asztalnál felszolgáltak és a futárok (cursores) mikor a dominus vagy herus kocsija után futottak.

Egy néztek ki a házi védistenek (Lares) és azon szolgák, kik az áldozatnál az áldozati barmot leültették.⁵⁾

A nők közül is némelyek, kik két övvel viselték a tunicát: a felsőt nevezték cingulumnak, az alsót subcingulumnak.

A ruhák anyaga.

1. Lanea (gyapjú).

2. lintea (len.)

3. holoserica (egészen selyemből való).

4. subserica (félselyem).

5. Contabulatio hosszú, parallel ránczai egy bő öltönynek, minőt a toga pallánál és palliumnál láttunk.

6. Patagium (παταγιον) paszomány, szegélyzet biborból vagy aranyból a római úrnő köntösén, pl. a tunicán, milyen a togán a clavus.

7. Amphimallum (ἀμφιμάλλον), kétfelől lombos gyapjuszövet (bunda), melyet nagy hideg alkalmából viseltek.

Valószínűleg Galliából vitték be Rómába s Plinius major korától kezdett divatozni.

1) Legg. X. 891 B — 892 A. —

2) Legg. X. 895 — 896.

3) Cic. Philip. II. 18.

4) Ovid. Ars. Am. I. 32.

5) Mart. I. 36.

1) Mart. XIV. 66.

2) Verg. Aeneid. I. 492.

3) Verg. Aen. XII. 942.

4) Ovid. Am. III. 2. 31.

5) Ovid. Fast. IV. 413.

8. *Anabolum*, egy műszer, melynek segítségével a *pallium*nak vagy más öltönynek egyik végét hátravetették, hogy pl. a zivatar ellen inkább védve legyen.

Sipkák.

1. *Cucullus*, egy kámsza vagy esuklyával bíró ruha, melyet kalap helyett hordtak főleg a rabszolgák, földművesek, halászok, pásztorok és a hivatalos küldetésben járók és utazás alkalmával.

Ugyanez a *hardocucullus* is, mely inkább galliai felöltő volt és ujjal is birt.

Neveztek még *liburnicus*nak is, mivel többnyire liburniai (Horvátország) gyapjuból készült.

2. *Pileus* vagy *Pileum*. Egy prémes sapka, melyet esakis férfiak hordtak, megkülönböztetésül a nőktől. Igen sok alakja volt. Főjellemvonása, hogy szorosan a fejhez simul s karimával nem birt.

Gyapjuból készült s a libertusok (szabados) viselték és a született nemesek a Saturnaliákon.

Mintegy a szabadságjog megnyerésének a jelvénye volt, mert midőn a *servus* (szolga) a *manumissio* (szabadon bocsátás) valamelyik módja szerint szabaddá tette az illető *magistratus*: *pileus*t kapott s a haját lennyírta. *Ut ego hodie raso capite calvus accipiam pileum*¹⁾.

A *pileus*hoz számítandók még a következők:

a) *apex*: eredetileg egy darab olajta, mely a sipka tetejére volt erősítve s gyapjuval fedve, melyet a Flamenek és a papok viseltek.

Ezeknél a *pileus* többnyire az áldozati állat bőréből készült.

Az *apex*et egy kalap az áll alatt átvéve erősítette a fejhez s a sipka egyenesen a fejhez szorult.

Apex különben magát a sapkát is jelenti (*pars prototo*).²⁾ és pedig a Flamen *Dialis* hegyes papi süvegét.

Tehát, mint láthatni, sipkadisz volt, bokréta féle.

b) *Tutulus*, kétféle fáját ismerjük: z) egy fejdisz bóbizásan felesínálva, melyet a Flaminica vagy a Fl. *Dialis* neje hordhatott esakis eleinte, később más nők is és rendszeren veres szalaggal volt hátra kötve.

Ezt gunyolja *Juvenalis*: *tot compagibus altum aedificat caput*.³⁾

3) Egy magas gyapjusapka három metával a fő tetején. Több papi osztály hordta.

c) *Galerus*, børsapka tele szőrrel, melyet a földművelők, vadászok és *Latium* őslakói viseltek.⁴⁾

Egyik neve az *albo-galerus*, vagyis olyan børsapka, melyet a Flamen *Dialis* viselt selyem, áldozati fehér barom bőréből készült, melyet *Juppiter*nek áldoztak fel. (Lásd *apex*).

3. *Petasus*. Egy törpe kalap, széles karimával, melyet a görögöktől vettek át a rómaiak s védőül használtak a nap sugarai és eső ellen.⁵⁾ rendszeren lovaglaskor.

A *petasus*nak különböző alakja volt az izlés és divat szerint váltakozva s egy szalaggal erősítették a tőhöz vagy az áll alatt, vagy a fej hátsó részén.

4. *Calautica* vagy *calvatica* (*καλυπτριον*) fejdisz, me-

lyet szintén szalaggal erősítették a fejhez, melyről kétfelől sallang nyult le a vállra s azzal az egész arcot el lehetett fedni.

Aegyiptomban divott s innen ment át a görögökhöz és rómaiakhoz, hol esakis a nők használták.

Az egyiptomiaknál főleg *Isis* papjai használták, míg a rómaiaknál az öreg nők, kiknek hajuk elhullott már (*calvuskopasz*, innen neve is).

A mai főkötővel hasonlíthatni össze.

5) *Theristrum* (*θεριστρον*), egy Görögönből átvett ruhadarab, melylyel a földművesek fedték fejüket a nap melege ellen, tehát nyári ruha volt és lenből készült.

c) *Capitium*, egy női öltöny, melyet a test felső részén s a mell alatt hordtak.

Aulus Gellius úgy írja le, mint a melyet csak földművesnők használtak s mint a mely már az ő idejében kiment volt a divatból.¹⁾

Úti emlékeimből.

Prokupek Samueltól.

(München.)

II.

A Ruhmeshallét és a Baviáriát megtekintendők, lövonatu vasutra ültünk. A lövonatu vasutnak vége szakadt, nehéz felhők tornyosultak az égen s nekünk futva kellett menekülnünk a Ruhmeshalle óriási ivé alá. Itt annyi kitünő szellem társaságában halgattuk az ézengés moráját s szemléltük a München fölött ezikázó villámok játékait.

I. Lajos király alapította a bajor nép halhatatlanjait megörökítő ezen esarnokot. Mily szép és dicső eszme! Mikor lesz hazánkknak is hasonló esarnoka, hová lelkesültséget meríteni járjon az utókor gyermeke? Halhatatlanjaink nekünk is vannak talán még nagyobb számban, esakhogy mily hamar felledésbe megy nevök!

A Ruhmeshalle templomszerű esarnok; minden izében arányos oszlopai karesuk. Belsejében kilenczven hirneves bajor vagy a bajor népnél érdemeket szerző külföldi mellszoborra van felállítva. A Ruhmeshalle előtt közepén van szűr ke márvány alapon az óriási Bavaria szobor. Női alakot ábrázol, mely jobb kezével koszorut tart magasra, baloldalán oroszlanra támaszkodva. Magassága 19 meter, tehát magasság tekintetében csak a new-yorki kikötőben álló érezszobor mulja felül. Csigalépesön fel lehet menni a fejbe, honnan a szemüregéken, mint ablaknyíláson át, szép kilátás élvezhető a szemben fekvő Münchenre és az alatt elterülő Theresienwiesére.

Münchennek az elsoroltakon kívül még számos szép temploma van. Így a Giesing külvárosban a plebánia templom. Magasan kiemelkedik a gyönyörű góth izlésű szentegyház. Hasonlóan az Au külvárosban a Mariahilf templom faragott oltáraival, gyönyörű üvegfestményeivel bájol el. Van még egy épülőfélben levő templom a legtisztább román stílusban, mely ha készen lesz, mesze földön párját nem találhatni.

Szobrokat majdnem minden téren bőven láthatunk. A Max-szobor a Maximilianeum közelében allegoricus alakoktól körülveve állva tünteti fel a Maximilianeum alkotóját. I. Lajos szobra az odeontéren. A király lobáton ül jobbában kardot tartván magasra. A vittelsbacher téren I. Miksa választó

1) Plaut. Amph. I. 1. 300.

2) Liv. VI. 41.

3) Juv. VI. 502.

4) Verg. Aen. VI. 688.

5) Plaut. Pseud. II. 4. 45.

fejedelem a kath. liga fejének Thorwaldsen által mintázott kolossalis szobra. A Schiller szobor állva tünteti fel a költőt, míg Liebig Korinthusé koszorúzott oszlopon ül s szelíden néz a távolba.

Münchennek, mint hajdan falakkal kerített városnak, kapui közül egy pár most is fenn áll természetesen restaurálva. Az Isarthor 1314-ben épült. A fresko rajta Lajos császár bevonulását ábrázolja az ampfiingi csata után. A Karlsthor hasonló idők maradványa, csak hogy nem oly ékes, mint az előbbi. A francia-német háborúból hazatérő győzelmes bajorok vonultak át Bavaria. A római diadalívek mintájára épített kapu tetején Bavaria ül négy oroszlántól vont diadal-szekeren, oldalain harcai jelenetek vannak domborművekben.

A Ludvigstrasse egyike München legszebb utcáinak s így nevezve, mert középületei Lajos király alkotásai. A diadalkapuhoz közel van az új művészeti akadémia, trieszti márvánnyal fedve. Középpontján trónol Minerva, mellette a tudomány és művészet allegorikus alakjai. Távolabb az olasz-rómán stíli egyetem. Ez eredetileg Ingolstadtban alapított, később Landshutba s csak 1826-ban lett Münchenbe áthelyezve. Nem messze az egyetemtől van a papnövelde. A téren ez épületek közt van a római sz. Péter téren levő kutnak ntánzata.

A Lajostemplom is ezen a téren áll, két tornyu templom az olasz kerekíves stílusban építve. Gyönyörű festményekkel és szobrokkal telve. Főoltárának képe az utolsó ítéletet ábrázolja. Nem messze a templomtól az udvari és állami könyvtár öflorenzi stíli palotája emelkedik. Legszebb benne a középtért elfoglaló lépcsőház 16 márványoszlopával, V. Albrecht és I. Lajos szobraival, mely utóbbi vetette meg a millió kötetre felszaporodott könyvtár alapját.

A magán paloták hasonlóan váltakoznak stíl és pompa tekintetében. Miksa herceg palotája olasz renaissancestílusban, hasonlóan Liutpold régens herceg palotája. A vittelsbacher palota tudorstílusban. A gróf Schach-féle palota a legzsembeütőbb renaissance építmény.

Münchennek közelében, hová a legrövidebb idő alatt kilehet rándulni van Nymphenburg. A gőztramvaj 30 perc alatt kirepit ezen bajor Versaillesbe. De a pompás kastély majdnem elhagyatva áll, termei nagyobbrészt puszták, őrsek. Pedig mennyi emlék fűződik falaiboz, hány magas látogató fordult meg azokban! Nagy Napoleon, Sándor orosz császár, I. Ferenc osztrák császár fényes kíséret által környezve szállott meg ott, akkor zene és vidám ünnepélyektől viszhangoztak a most komor falak.

Parkja mértőföldnyi terjedelmű, két tó és egy kanális víze nedvesíti, gyönyörű fűcsoportozatok, virágok teszik kedvessé. A sürtüségéből előbukkan egy-egy rococostíli pavilon a Badenbergről féhmárvány termével, az Amalienburg, a Pagodenburg drága kínai porcellán ékítményeivel.

Még elhagyatottabbnak látszik a gyönyörű Magdolna kápolna. A parknak egykori nagyszerűségéről tanuskodnak a kopott márvány szobrok, az egykor aranyozott szobrokról lekopott az aranyozás; itt egy kar, ott egy láb hiányzik s a park sürtüségében kösziklák tetejében csörgedező patak partján méléző faun kecskéjével úgy látszik régóta azt a dalt kesergeti, hogy minden mulandó a földön.

Az egyházi műintézetek közül a Mayer-féle tekintetem még meg, mely nagyszerűségére nézve első helyen áll. Ugy

látszik azonban piacza inkább Nyugat Európa s Anglia. A tengeren tulra is sokat szállít. Az egyházi szereknek majdnem minden nemét készítik. Száz meg száz munkás: szobrász, festész, aranyozó stb. működik a műhelyekben. Kivált szobrok s oltárok üvegfestmények voltak nagyszámban. Mennyi munkába kerül míg a durva anyagból kivésik e bájoló s áhitatra keltő szobrot! Az üvegfestmények előállításának egész rendszerét megmagyarázta a tulajdonos. Ez újabb iparág nagy jövőnek néz elé, annál is inkább, mert Münchenből kiindulva az egész világon, ha fehetik a templomok ablakait üvegfestményekkel látják el. Nálunk Erdélyben ugyan még ritkaság, de a mint örömmel hallottam a kedves brassai templomot nemskára üvegfestmények fogják díszíteni.

A baierischer Hof személyzete ügylátszik észrevette, hogy indulóféiben vagyok. Mintha nyájásabbak leunének az arezok, a mosolygásra nyílt szájak szélesebbek, a hajlongások mélyebbek. Mintha a döntő ütközetre készülének. Rosz idő volt, reggel az eső patakozott s én irtozatos kedélyhangulatú a számlát kértem. Nem esalatkoztam, a zsebemből nagy nehezen elővont husz márkás arany elolvadt, nickelle vált, néhány gyarló pfennig csak a gyászos maradéka s még ezeket is a sok fekete frakkos markába kellett nyomnom. A döntő ütközet az én teljes vereséggel végződött. S aztán még a conducteurömet is fenn felejtettem szobámban néhány hof-bräuhausei genre képpel. Busan ültem tehát az indóház várótermében arra a tájké felé pislogva, melyea Vörishofent véltém elkerülni, elgondolván: si hoc factum est in arido (Baierischer-hof), quid fiet in virido (Vörishofen)!

(Folyt. köv.)

— Missió a hunyadi főesperesi kerületben.

A Petrozsényben kiváló eredménnyel tartott missió befejeztével míg Speizer Ferencz atya, mint gymnásiumi tanár, visszament Kaloésára, addig fűdő Péchy Arnold atya a tervezet szerint Piskire jött, itt is Jézus szent ügyében eljárni. —

Augusztus 30 án kezdette meg működését délelőtt 10 órakor, midőn a helybeli plebános által a híveknek röviden bemutatva a hit, remény és szeretet hármias isteni erény felélesztése, táplálása és megerősítése felkérve lön. Nincs szándékom tarka epitetonokban a szent beszédek fölött dícséretet zengeni, erre egy Jezsuitának szüksége nincs; bánatán szivességét, hanem azt fel kell említenem, hogy szivből szivhez szólt minden beszéd.

Az nap még kétszer lépett szöszékre; délután 3 órakor németül beszélt a német ajkuak tömeges felkérésére; ezen beszéden, mely az anyai szeretetet ragyogtatta magasztosságában, igen számosan voltak jelen nemcsak a katolikusok; de még a reformatus és luteránus vallásuak közül is. Meghottottan távozott mindenki, mert a mondott fűd igék a sziveket annyira átjárták, hogy könybe lábadtak a szemek. —

Este 6 órakor volt a harmadik beszéd, melyben a hallgatóság teljesen megvolt nyerve, ama hasonlatoknak példány-szerű felhasználása folytán, mi a kedvelt szónok atyának legki-

valóbb előnye, a meggyőződés bangján kívül, melyben összpontosul beszédeinek hatása, eredménye. —

Másnap a kedves gyermekek számára szentelt időt, megnyerni törekedvén őket a kis Jézusnak és sikerült is a legszebb módon, mert szavai nem a pusztában elhangzó szavak valának, hanem mag, mely termékeny talajra, ártatlan gyermekszívre hullva, fogott és bő gyümölesterméssel kecségetet.

Ugyanaz nap, noha iskola időmég nem vala, a szülők úgy mint előjárók szívességéből a gyógyni és áldozni tudó gyermekek mondhatni mind gyóntak. Gyönyörűség volt annyi gyermeke örömtől áradó arczot látni. Önként az ajkra száll: „Oh mi szép az ártatlanság!!“ kezdetű ének. Harmadnap a szent áldozás napja volt. Nagyságos Tamási Aron kanonok ur osztotta ki a szeretet lakomáját, melyre megint üdvös szavakban készítette elő az Urra várakozó kis sereget a szeretett Jézusársasági atya. Délután Maria ájtatosság tartott. E ezelből egy szép Máriakép a szentélyben egy kis oltára díszesen felállított koszorú és gyergyákkal övezetben. Az ájtatos atya szent Szűz anyánk iránti hő tiszteletét ez alkalommal oly bensőséggel közölte, hogy nem csak a díszített szent képet üdvöz szép fehérbe öltözött és Mária éremmel kitüntetett szelid leánykák arczán hullott a meghatottság drága gyöngye, hanem a tán megdermedt keblek is mintegy felengedve látszottak lenni.

Soha el nem feledhető emlék gyanánt áll előttem mindig ama kegykép, melynél a boldogságos szent Szűzet dicséző szónoklat felhangzott! Volt luterana nő, a ki férjét arra kérte, venne neki egy olyan szent képet, a milyen felállítva volt a templomban, bár mijébe kerülne is.

(Folytatjuk).

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Püspöki ebéd.** Kegyelmes Főpásztorunk a statusgyűlés tagjait ez évben is gazdagon vendégelte meg. A „Hungária“ dísztermében a gyűlés napján 120 terítékű ebédet rendelt, mely mellé 105 személyült. Természetesen a pohárköszöntések sorát Püspök urunk kezdette, ékes szavakban köszöntvén föl XIII. Leo pápa ő szentségét, mint Krisztus földi helytartóját, az élet és viláosság hirdetőjét, ki tanít, s ki az egész világnak csak javán és előmenetelén munkál. Kaposlatosan köszönti föl fölséges urunk és Királyunkat, ki maga tanított meg minket arra, hogy a mi kath. autonomiánk ősi intézmény. Felköszönti a fölséges uralkodót a királyi családdal együtt. Ezután Jósika S. báró a Püspök ur ő nagyméltóságára emelte poharát, kinek köszönhetni, hogy a legutolsó időben mostoha viszonyok között is az autonómia diadalra jutott. Pótsa a világi elnök édes atyját, br. Jósika Lajost, Bíró Béla pedig a világi elnököt köszönti föl igen találóan indulva ki azon eszméből, hogy ma az erd. kath. status autonomiája 25 éves jubileumát tli, főlemlítve ama nagvságokat, kik az erd.

püspökök mellett az ügy élén állanak, kik között ott áll ma édes atyja után br. Jósika Sámuel is. A társaság a világi elnököt édes atyjával együtt életi. Pál István előadó Züllich István alelnököt köszöntötte fel. Züllich Pótsára emelt poharát, dr. Mohay pedig Lukács Béla államtitkára, Molnár Antal országgyűlési képviselő dr. Mohay Sándort élette. Pál I. a kir. táblabírák és elnökökre mint a status új tagjaira emelte poharát. Groisz a r. k. középiskolai tanári kart, Török Antal az új kanonokokat, Imecs kanonok pedig Kolozsvár polgármesterét köszöntötte. — Még több toast is volt, melyekre térszűke miatt nem reflektálhatunk. D. u. 5 órakor végződött az ebéd, mely után a r. k. gymnasium dísztermében folytak a délutáni tanácskozások.

— **Püspök urunk** ő nagyméltósága Kolozsvárról folyó hó 24-én piskii nyaralójára visszautazott.

— **Személyzeti.** *Szentgerliczei Nagy Géza* egyetemet végzett tanárjelölt a gyulafehérvári főgymnasiumhoz a mennyiség és természettani tanszékre helyettes tanárnak ideiglenes minőségben kinevezetett. Üdvözljük körünkben.

— **Pályázat.** (35) A gyergyószentmiklósi központi elemi fiúiskolánál, Kristály Antal halálával, egy tanítói állomás üresedésbe jöven: arra ezen pályázat hirdettetik. Fizetés lesz, az erdély-egyházmegyei elemi iskola alapból, szállás pénzzel együtt — 420 frt. Pályázni kívánók (tanítói oklevéllel és szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványaikat, folyó hó 25-ig Püspök Ur Ö Excellenciájához küldjék be. Ferenczi Károly, plebános.

— **Pályázat.** (36) A gyergyó-csomafalvi róm. kath. segédkantortanítói állomás üresedésbe jöven, arra ezen pályázat hirdettetik. Jövedelmei a következők: a) 45 kalangya rozskepe. b) 55 kalangya zabkepe, c) 40 terít bükkfa, melyet a község vágat fel s rakat össze a tanítói udvaron. d) 120 frt. o. é. a község pénztárából havi részletekben e) stola-illetékből évenként 40–45 forint osztrák érték f) Ajtatos alapítványból 7 frt. o. é. g) Osporából 26 frt. 33 kr. A lakás jó: a mely áll két tágas szoba, egy konyha, egy kamara, egy nyári konyha, és egy pinczéből. Van egy külön istálló, sertésölés egy kis veteményeskert. Kötelessége az egyházi funkcióknál mint segédkantort segédkezni; mint rendes tanító a reá eső ismétlő és mindennapi tanköteleseket tanítani és a templomi öltözködésnél segédkezni, valamint a templomi ruhák rendben tartására felügyelni. Harangozó és templomseprő külön van külön fizetéssel, a kire ő fog felügyelni. Pályázni akarók a kellő okmányokkal fölszerelt pályázatukat 1891 október 10-ig kötelesek alíroított iskolaszéki elnökhöz beadni. Személyesen megjelenők előnyben részesülnek. Gyergyó Csomafalva, 1891 szeptember 16. Balló János hely. isksz. elnök.

— **Pályázat.** (37). A gyergyó-remetei elemi iskolához egy tanítói állomásra pályázat hirdettetik. Évi fizetése 300 o. é. frt és 6 öl lágú tízi fa, lakás és veteményes kert. A pályázni óhajtok rendszeren felszerelt okmányaikat f. é. október hó 10-ig az iskolaszékhez beküldeni siessenek. Gyergyó-Remete, szeptember 15. 1891. Az iskolaszék elnöksége.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, KÓRÓDY PÉTER, VARGA SANDOR, VASS ALBERT.

Nyomatott Papp Györgynél a dsnp lyc. nyomdában Gyulafehérvárott.